TRANSITION

prague civil society centre

Člověk v tísni

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky

Političtí vězni

z Ruska, Běloruska a Ukrajiny

18. 7.–14. 8. 2025, Náplavka, Rašínovo nábřeží

Od zahájení plnohodnotné ruské invaze na Ukrajinu v únoru 2022 uplynuly více než tři roky. Od začátku ruské agrese proti Ukrajině v roce 2014 pak více než jedenáct let. Tato válka zasáhla miliony nevinných lidí, včetně politických vězňů. Mnozí z nich jsou stále nespravedlivě vězněni, často drženi v nelidských podmínkách věznic a trestaneckých kolonií, daleko od svých rodin a blízkých.

Příběhy, které si na této výstavě můžete přečíst, patří konkrétním lidem – Narimanu, Ljudmyle, Iryně, Maryji, Volze, Arsenijovi, Naděždě. Jsou to jména, která si zaslouží být vyslovována nahlas. Jejich utrpení není minulostí, ale trvající realitou. Každý z nich se stal symbolem odvahy, odporu a lidské důstojnosti v době temna.

Ale nejsou jediní. Stovky dalších mužů, žen i mladých lidí dnes zůstávají za mřížemi ruských, běloruských a okupovaných ukrajinských věznic. Čelí mučení, izolaci, psychickému i fyzickému násilí – jen proto, že nesouhlasili, ozvali se a chtěli žít ve svobodě.

Političtí vězni jsou ale i jinde ve světě – v Íránu, Číně, Severní Koreji, Venezuele, Kubě a mnoha dalších zemích, kde jsou základní lidská práva systematicky potlačována. I jejich příběhy si zaslouží být slyšeny.

Česká diplomacie dlouhodobě staví ochranu lidských práv a podporu politických vězňů mezi své hlavní priority. Jako Československo jsme měli svou vlastní bolestnou zkušenost s politickými vězni, kdy tisíce nevinných občanů trpěly za dob Sovětského svazu kvůli svým názorům a přesvědčení. Byli vězněni, mučeni a zabíjeni.

Tato výstava není jen o minulosti nebo současnosti. Je především o naší společné odpovědnosti. Abychom nezapomínali. Abychom nezůstávali lhostejní. Abychom zůstali na straně těch, kdo dnes nemohou promluvit sami.

Protože svoboda a demokracie nejsou samozřejmostí. Pojďme si připomenout příběhy, na které se nesmí zapomenout.

TRANSITION

prague civil society centre

Člověk v tísni

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky

Političtí vězni z Ruska, Běloruska a Ukrajiny

NARIMAN DŽELJAL (Ukrajina)

Nariman Dželjal, místopředseda Medžlisu (parlamentu) krymských Tatarů a otec 4 dětí, dnes ukrajinský velvyslanec v Turecku. V srpnu 2021 se zúčastnil mezinárodního setkání Krymské platformy, které se konalo v Kyjevě. Po návratu na Krym byl v září zatčen. Ruská tajná služba FSB ho držela spoutaného, se zakrytou hlavou. Po celou dobu čelil psychickému nátlaku a nehumánnímu zacházení. Později uvedla, že je podezřelý z účasti na sabotážním útoku na plynovod poblíž Simferopolu.

Dne 21. září 2022 Rusy kontrolovaný Nejvyšší soud Krymu uznal Dželjala vinným ze sabotáže a vyměřil mu trest 17 let vězení spolu s pokutou ve výši 700 tisíc rublů. I díky mezinárodnímu tlaku, včetně úsilí české diplomacie a nevládních organizací, byl v roce 2024 propuštěn v rámci výměny zajatců mezi Ruskem a Ukrajinou. Po propuštění navštívil Prahu, kde osobně poděkoval české veřejnosti za podporu. Následně zůstal v Evropě, kde se nadále věnuje obhajobě práv krymských Tatarů a otázkám budoucnosti Krymu po skončení války.

© Lukáš Bíba/JSNŠ

Političtí vězni

18. 7.–14. 8. 2025, Náplavka, Rašínovo nábřeží

TRANSITION

prague civil society centre

Člověk v tísni

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky

Političtí vězni z Ruska, Běloruska a Ukrajiny

LJUDMYLA HUSEJNOVA (Ukrajina)

Přes tři roky strávila v ruském vězení i Ljudmyla Husejnova, kterou ruské úřady zatkly v roce 2019 kvůli jejímu proukrajinskému postoji. Ve vězení byla vystavena nelidskému zacházení, mučení a sexuálnímu násilí.

V roce 2021, během věznění, obdržela státní ocenění za osobní přínos v oblasti ochrany lidských práv a za svou činnost v rámci lidskoprávního hnutí na Ukrajině. Dne 17. října 2022 byla propuštěna v rámci rozsáhlé výměny zajatců mezi Ukrajinou a Ruskem.

Od té doby se aktivně zasazuje o svobodu žen, které jsou stále drženy v ruských věznicích, kde čelí mučení, sexuálnímu násilí i smrti. Hlasy těchto žen musí být slyšet a jejich příběhy nesmějí být zapomenuty.

© Serhii Nuzhnenko, RFERL

Političtí vězni

18. 7.–14. 8. 2025, Náplavka, Rašínovo nábřeží

TRANSITION

prague civil society centre

Člověk v tísni

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky

Političtí vězni z Ruska, Běloruska a Ukrajiny

IRYNA DANYLOVYČ (Ukrajina)

Občanská novinářka a aktivistka, původní profesí zdravotní sestra, upozorňovala na problémy a korupci ve zdravotnictví na Ruskem okupovaném Krymu a pokrývala tamní politicky motivované soudní procesy pro nezávislá média.

V dubnu 2022 ji skupina příslušníků ruské tajné služby FSB unesla na autobusové zastávce, když se vracela z práce. Bezmála dva týdny nikdo nevěděl, kde se nachází.

Vyšetřovatelé ji bitím a nátlakem donutili podepsat doznání k údajnému nelegálnímu obchodu, převozu a skladování výbušnin. Na základě zmanipulovaných důkazů ji soud poslal na sedm let do vězení. Kvůli odpírání lékařské péče ve vězení držela hladovku. Podle rodiny zcela ohluchla na jedno ucho a trpí dalšími obtížemi, kvůli nimž se nemohla zúčastnit odvolacího procesu.

Političtí vězni

18. 7.–14. 8. 2025, Náplavka, Rašínovo nábřeží

TRANSITION

prague civil society centre

Člověk v tísni

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky

Političtí vězni z Ruska, Běloruska a Ukrajiny

MARYJA KALESNIKAVA (Bělorusko)

Maryja, původní profesí hudebnice, byla jednou z vůdčích osobností běloruského demokratického tábora v prezidentských volbách v srpnu 2020 a při následných masových protestech proti zfalšovaným výsledkům. Nejprve vedla štáb opozičního kandidáta Viktara Babaryky.

Po jeho zadržení se připojila k týmu Svjatlany Cichanouské, běloruské političky, aktivistky a hlavní opoziční kandidátky proti běloruskému diktátorovi Alexandru Lukašenkovi v prezidentských volbách roku 2020. V září 2020 ji v centru Minsku unesli příslušníci tajných služeb a pokusili se ji proti její vůli vyhostit z rodné země. Na hranicích však roztrhala svůj pas. Později ji soud poslal na 11 let do vězení za údajné ohrožení národní bezpečnosti, extremistické spiknutí a pokus o neústavní převzetí státní moci.

Ve vězení se její zdravotní stav prudce zhoršil, na konci roku 2022 musela podstoupit operaci žaludku. Podle její sestry Tacjany Chomič má zakázané návštěvy rodiny i právníka, a dokonce i čtení novin a knih.

18. 7.–14. 8. 2025, Náplavka, Rašínovo nábřeží

Političtí vězni

TRANSITION

prague civil society centre

Člověk v tísni

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky

Političtí vězni z Ruska, Běloruska a Ukrajiny

VOLHA LOJKA (Bělorusko)

Šéfredaktorka běloruského exilového média Plan B., dříve vedoucí politicko-ekonomické redakce největšího běloruského zpravodajského webu Tut.by, strávila za mřížemi 10 měsíců. Spolu se svými kolegy byla na jaře 2021 zadržena běloruskými složkami v rámci tažení proti nezávislým médiím, která informovala o represích režimu Alexandra Lukašenka a o protestech proti zmanipulovaným prezidentským volbám o rok dříve.

Běloruské úřady nejprve pozastavily serveru Tut.by platnost mediální licence a později jej označily za extremistický. Volha Lojka a několik jejích kolegů se pak ocitli na seznamu údajných teroristů. Po propuštění z vyšetřovací vazby z Běloruska emigrovala.

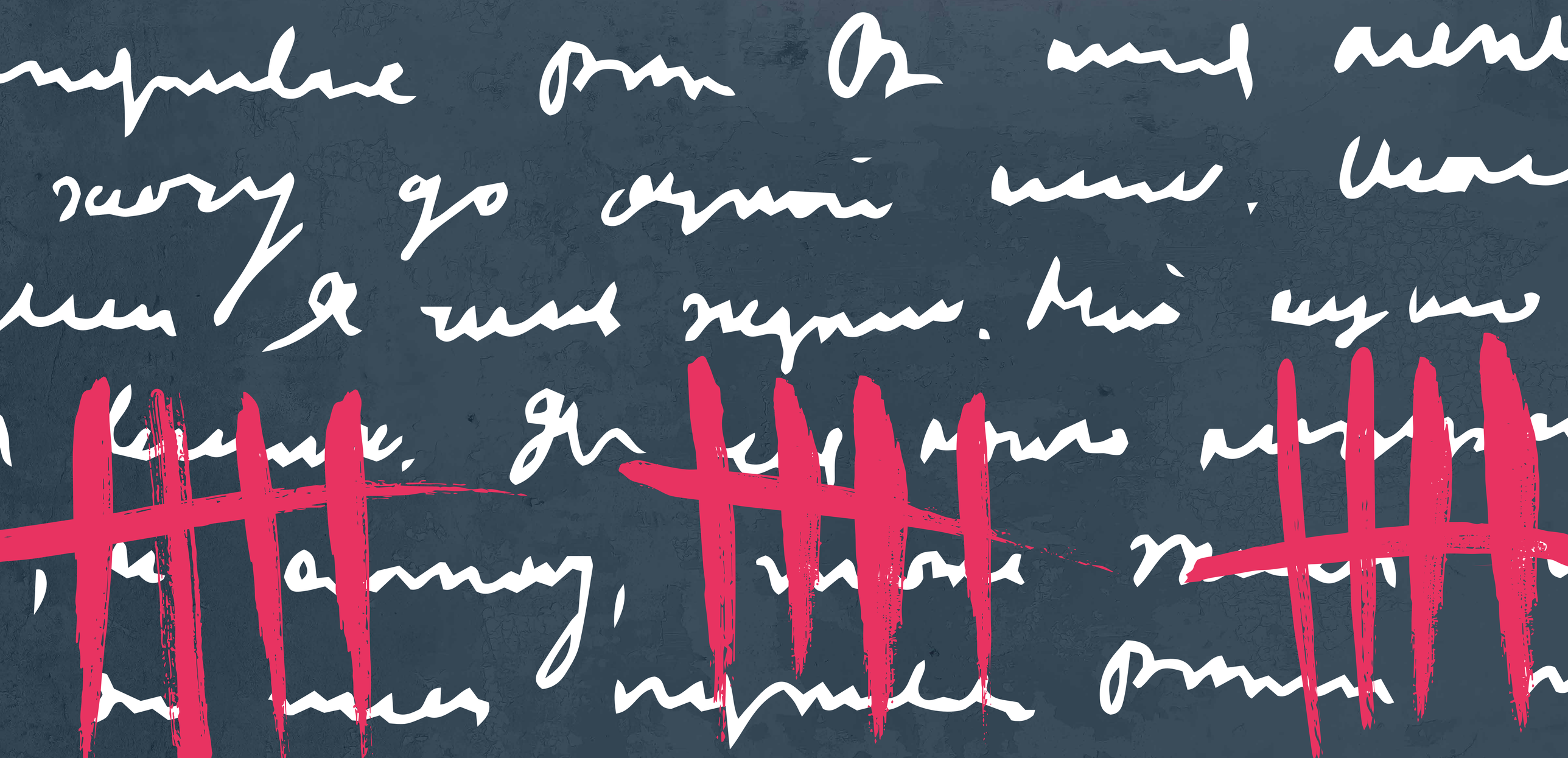

Političtí vězni

18. 7.–14. 8. 2025, Náplavka, Rašínovo nábřeží

TRANSITION

prague civil society centre

Člověk v tísni

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky

Političtí vězni z Ruska, Běloruska a Ukrajiny

ARSENIJ TURBIN (Rusko)

Arsenij Turbin, školák a jeden z nejmladších politických vězňů v moderním Rusku. V červnu 2023 rozdával antiputinovské letáčky, které pocházely z internetové opoziční platformy, a nechával je v poštovních schránkách ve svém rodném městě. Dne 5. září 2023 byl na cestě do školy zadržen. Dne 20. června 2024 jej odsoudil vojenský soud v Moskvě podle ruské protiteroristické legislativy za „účast v teroristické organizaci" k pěti letům v nápravném zařízení pro mladistvé.

Během pobytu ve vazbě Turbin údajně zhubnul 17 kilogramů, byl fyzicky napaden a strávil čas na samotce. Zacházení, kterému čelil, jeho matka popsala jako pokus „zlomit jeho ducha". Navzdory jeho věku a nenásilné povaze jeho činů se Turbinův případ stal jasným příkladem toho, jak jsou ruské protiteroristické zákony zneužívány k umlčení disentů – dokonce i mezi dospívajícími.

© Irina Turbina

Političtí vězni

18. 7.–14. 8. 2025, Náplavka, Rašínovo nábřeží

TRANSITION

prague civil society centre

Člověk v tísni

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky

Političtí vězni z Ruska, Běloruska a Ukrajiny

NADĚŽDA ROSSINSKÁ (Rusko)

Naděžda Rossinská, ruská občanská aktivistka a zakladatelka dobrovolnické skupiny „Armáda krásek". Její skupina pomáhala po plnohodnotné invazi na Ukrajinu v roce 2022 evakuovat tisíce ukrajinských uprchlíků – žen, dětí i domácích zvířat. V únoru 2024 byla zatčena v Bělgorodě, když se vracela z Gruzie, kam se na krátkou dobu přestěhovala z bezpečnostních důvodů. Byla obviněna z vlastizrady a financování terorismu na základě příspěvku na Instagramu, ve kterém údajně vyzývala k poskytnutí darů ukrajinskému praporu Azov – což sama popřela.

Během vyšetřovací vazby uváděla vážné zdravotní problémy, včetně bolestí hlavy, bušení srdce a problémů se zrakem, ale byla jí odepřena řádná lékařská péče. Dne 20. června 2025 ji moskevský vojenský soud odsoudil k 22 letům vězení. Prokuratura původně žádala 27letý trest, který by patřil k nejvyšším, jaké kdy byly v moderním Rusku uloženy ženám.

Političtí vězni

18. 7.–14. 8. 2025, Náplavka, Rašínovo nábřeží